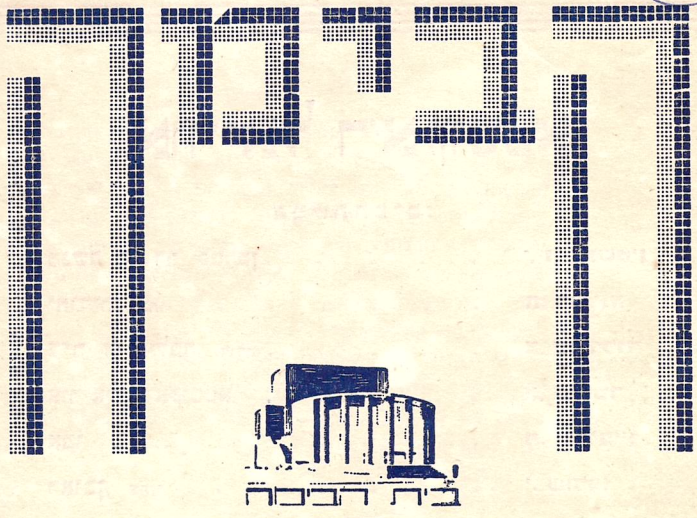

10

אוריאל ד'אקוסטא

מחזה בשלש מערכות (6 תמונות)

מעובד ע"י קרל גוצ'קוב ע"י מ. ליפשיץ

ההצגה א. גרנובסקי

המוסיקה ק. רטחויז הצ"ר ר. פאלק

המנצח פורדהאוז בן ציסי

המפקח על הבמה - י. רובינשטיין

הצגת הבכורה: 24.9.1931

הפחיר 30 ס"י

דפוס קואופ' הפועל הצעיר בע"מ, תל-אביב

אוריאל ד'אקוסטא

המשתתפים:

י. רובינשטיין	מנשה ון דר סטרטן.
ח. רובינא	יהודית, בתו
צ. פרידלנד	ד"ר די-סילבה, דודה
א. ורשבר	אוריאל ד'אקוסטא
ח. יודלביץ	אמו
י. שולמן	ראובן, אחיו
א. קופאי	בן-יוחאי קורטו, חתן יהודית
ח. אמת	די-קסטרו, ידיו של ון דר סטרטן
בת-עמי	מרים, חברתה של יהודית
בו-חיים	רבי עקיבא
י. ברטנוב	רבי די-סנטוס
א. אסקין	רבי ון אמן
ג. בוכמן	רבי אבוהב
א. ברץ	יוסף, שמש ביהכ"ג
ע. טרייבמן	נער
ש. ברק	חנניה, משרתו של די-סילבה
ג. שיי	זמרת רחוב
א. ניניו	פליט
ג. בוכמן	שיט

אורחים בבית ון דר סטרטן: ש. דואר, ר. קלצקין, ר. גולדין*, פ. פרח*, א. ונדרוב*, י. בן-משה*.

* חלסידי החיאסרון.

אוריאל אקוסטא ממשפחת אנוסים, ואבותיו נצרוהו בהולדו. הוא חונך ברוח הקתוליות ועמד להיות כהן קתולי, אבל ענוהו הספקות באמונתו והוא החליט לעבור אל היהדות. יצא עם בני ביתו לאמסטרדם, כי שם התיחסו בסבלנות לדת ישראל, אבל גם שם רבו סבלותיו. הוא התנגד לדעות התלמוד וחבר ספרים שונים, שעוררו התרגשות גדולה בקרב היהודים. היהודים חברי העדה הפרוטג'יזית באמסטרדם היו מגולי פורטוגל אשר ברחו משם מחמת האינקוויזיציה ובעמל רב השיגו את זכויותיהם במדינה. הדת היתה קדושה בעיניהם ולא יכלו נשוא גם כל בקורת קלה עליה. דרשו יהודי אמסטרדם מאוריאל אקוסטא שיבטל את כל כתביו, וכאשר לא אבה אקוסטא לשמוע בקולם עמדו והחרימוהו. הקרע בנפש אקוסטא העמיק והלך, עד ששם קץ לחייו.

מערכה ראשונה

תמונה א'. על החוף באמסטרדם. זמרת הרחוב שרה לה שיר, ובו דברי מוסר ליהודי אמסטרדם, על שכחם את סבלם לשעבר. בן יוחאי, עשיר, צעיר לימים, אשר שב מדרך מסעו, שרוי בצער, על אשר לא קבלה יהודית ארוסתו את פניו כהלכה והיא מתיחסת בידידות רבה לאקוסטא מורה. ברצונו להבטיח לו את ידידות ארוסתו, ולפיכך הוא מבקש לקנות ולרכוש לו את שטרות אביה. אין הדבר לרצון לדייקסטרו.

עובר ד"ר דייסילבה, הרץ אחרי משרתו בחשדו בו שזה גנב את ספריו ממנו. בן יוחאי מספר לו על יסוריו שהוא סובל מיהודית, ודורש ממנו, שיתערב בדבר ויחליט, אם יהודית תהיה לו או לאקוסטא. דייסילבה מספר לבן יוחאי על ספרי אקוסטא שבהם הוא מערער את יסודות דת ישראל. בא רבי די סנטוס ומבקש מדייסילבה, שימהר להוציא את דינו על אקוסטא. אקוסטא בא להפרד מדייסילבה. דייסנטוס דורש ממנו שישמע קודם את המשפט על ספריו, ואקוסטא מחליט להשאר כאן.

תמונה ב'. חגיגה בבית ון דר סטרטן. יהודית שרה על גבורת רוחם של האנוסים. דייסילבה מהלל את דבר השיר, ויהודית אומרת לדעת את פסק דינו על כתבי אקוסטא, אבל הוא משתמט ממנה. גם אקוסטא מופיע לחגיגה לתמהון בעל הבית, הוא בא להפרד מעל יהודית. שיחת הפרידה מופסקת בבוא בן יוחאי, המביע את מורת רוחו להופעת אקוסטא. דייסילבה, שרוצה להפריע את מעשה הכפירה של אקוסטא מוצא שאקוסטא אינו אלא נוצרי, ואינו יכול לישא לו את יהודית כדת משה וישראל, ומן הצד השני אין משפט בית-הדין בישראל יכול לחול עליו. באים הרבנים. הם דורשים להשאיר את אקוסטא לבדד ולהבדל ממנו. בן יוחאי מעירם, שאקוסטא נוצרי הוא ואין לו זיקה למשפט הרבנים עליו. אקוסטא אינו מסכים להודעת-מוצא זו, הוא מצהיר: יהודי אנכי, או יכריו הרבנים את החרם עליו. יהודית עומדת לצד אקוסטא. הרבנים נרגשים מאד ומצוים להתרחק מן הבית הטמא.

מערכה שניה

תמונה ג'. לילה בבית ון דר סטרטן, במקום מקלט אקוסטא. הצליחו חתירותיו של בן יוחאי תחת יסודות האמון במגשה וזה בא במבוכה כספית גדולה. רבי ון אמדן מזהיר את הזהרת המשפט האחרונה למגשה: או שיוציא לעם את הכופר אקוסטא או שיוטל החרם, גם עליו ועל ביתו. הכל מבקשים את אקוסטא שיחזור בתשובה — גם אמו העורת וגם אחיו, גם דייסילבה. גם יהודית מהססת, אם אפשר להבקיע בראש את חומת הקיר. אקוסטא מחליט לחזור בתשובה.

תמונה ד'. מועצת הרבנים שומעת לדברי החוזר בתשובה. רבי עקיבא מעיר אותו על ערך התשובה. הוא שואל לאקוסטא מה גרם לו לתשובתו. אקוסטא עונה: אמי. רבי עקיבא מסביר: אמו המנוחה. מזה נודע לאקוסטא כי אמו איננה עוד בחיים. הוא מזדעזע. המועצה נפסקת לזמן מה.

תמונה ה'. המשפט על אקוסטא הולך ונמשך. קוראים לפניו את נוסח התשובה, והוא מוחה על כך שגם יהודית מכונה בשם "כופרת". הוא שומע עתה, שבכלל אין לו עוד שום ענין ליהודית, כי היא תנשא לבן יוחאי. מרוב התרגשות הוא קורא ליהודים בשם "סוחרים באמונתם". משיבים לו. שהם העלו את כל חייהם על מוקד האינקביוזיציה בעד אמונתם. הוא משיב להם בחריפות, הכל מתרגשים מן הגדוף הזה ומוציאים אותו מבית המדרש.

מערכה שלישית

תמונה ו'. התונתם של יהודית ובן יוחאי. אקוסטא מופיע אחר החופה. דייסילבה מנסה להשפיע עליו שיצא מן הבית, אבל יהודית נראית בבואה. שיחתה הקצרה עם אקוסטא מופסקת על ידי בן יוחאי, שמגרשהו מן הבית, המחולות מתחדשים. נשמע קול יריה. אקוסטא שם קץ לחייו. בכאב עצור ממשיכה יהודית בריקודה.

אוריאל ד'אקוסטא — א. ורסבר

4.3.2

הארכיון הישראלי לתאטרון